

**UCHWAŁA NR III/14/24
RADY GMINY GORZYCE**

z dnia 28 czerwca 2024 r.

**w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób
Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 - 2028”**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U z 2024 r., poz. 609 z późn.zm.) w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U z 2024 r. poz. 424), Rada Gminy Gorzyce uchwala, co następuje :

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024 - 2028” stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.

§ 3. Z dniem wejścia w życie niniejszej uchwały traci moc Uchwała Rady Gminy Gorzyce Nr XXVIII/166/20 z dnia 17 listopada 2020 r. w sprawie przyjęcia „Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025”.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

mgr Krzysztof Maruszak

**GMINNY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA
PRZEMOCY DOMOWEJ
ORAZ OCHRONY OSÓB
DOZNAJĄCYCH
PRZEMOCY DOMOWEJ
na lata 2024-2028**

2024

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. PODSTAWY PRAWNE	5
II. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ	6
1. DEFINICJE PRZEMOCY.....	6
2. RODZAJE PRZEMOCY, FORMY, SKUTKI I CYKLE	8
3. CZYNNIKI RYZYKA PRZEMOCY DOMOWEJ	11
3.1 NORMY SPOŁECZNE I KULTUROWE	11
3.2 DZIEDZICZENIE WZORCA PRZEMOCY	11
3.3 UZALEŻNIENIA I NADUŻYWANIE ALKOHOLU	11
3.4 ŚRODOWISKO SPOŁECZNE	12
III. DANE O SYTAUCJI DEMOGRAFICZNEJ I SPOŁECZNEJ NA TERENIE GMINY GORZYCE	13
1. PROBLEMY NA RYNKU PRACY	15
2. UZALEŻNIENIA - ALKOHOLIZM I NARKOMANIA	16
3. NIEWYDOLNOŚĆ WYCHOWAWCZA RODZICÓW	19
4. POMOC SPOŁECZNA	21
IV. ANALIZA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ W GMINIE GORZYCE	23
1. ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY I GRUPY DIAGNOSTYCZNO-POMOCOWE.....	29
2. PROCEDURA "NIEBIESKIEJ KARTY"	30
V. ANALIZA SWOT	31
VI. ZAŁOŻENIA, KIERUNKI I CELE PROGRAMU	32
VII. ADRESACI PROGRAMU	37
VIII. REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU	38
IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	38
X. HARMONOGRAM I CZAS REALIZACJI PROGRAMU	38
XI. MONITOROWANIE WYSTĘPOWANIA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ	38
ZAKOŃCZENIE	39

WSTĘP

System przeciwdziałania przemocy w Polsce określa Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U z 2024 r., poz. 424), która m.in. wskazuje jednostkom samorządu terytorialnego oraz organom administracji rządowej zadania do realizacji, określa sposób postępowania z osobą doznającą przemocy domowej oraz jej sprawcą. Ustawodawca w art. 6 ust. 2 oraz art. 9 wyżej cytowanej ustawy wyznaczył gminom zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej. Stosownie do jej zapisów zadaniem gminy jest:

- a) opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej i ochrony osób doznających przemocy domowej,
- b) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową,
- c) zapewnienie osobom doznającym przemocy domowej miejsc w ośrodkach wsparcia,
- d) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Przemoc domowa nie jest problemem indywidualnym, lecz społecznym. Może ona być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie i bez wątpienia należy ją zakwalifikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Przemoc domowa może być przyczyną poważnych szkód osobistych, społecznych i zdrowotnych. Zjawisko to ze względu na swoją złożoność, zasługuje na miano problemu interdyscyplinarnego i wymaga ciągłej współpracy wielu instytucji i organizacji pośrednio lub bezpośrednio związanych z problematyką przemocy domowej. Podejmowanie wspólnych, systematycznych i ciągłych działań może w sposób skuteczny przyczynić się do zmniejszenia skali zjawiska przemocy domowej.

Kierunki i zakres działań wyznaczonych przez ustawę o przeciwdziałaniu przemocy domowej są szczególnie istotne z punktu widzenia zadań pomocy społecznej, bo to właśnie te jednostki odpowiedzialne są za zapewnienie i organizowanie pomocy.

Zadaniem Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej jest wprowadzenie w życie działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy domowej, jak i przeciwdziałanie przemocy domowej oraz zwiększeniu profesjonalizmu w udzielaniu pomocy osobom doznającym przemocy domowej, a także w podejmowaniu odpowiednich działań wobec sprawców.

I. PODSTAWY PRAWNE

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U z 1997 r., nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U z 2024 r., poz. 424),
3. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U z 2023 r., poz. 901 z późn. zm.),
4. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U z 2024 r., poz. 177 z późn.zm.),
5. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz.U z 2024 r., poz. 17 z późn.zm.)
6. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U z 2024 r., poz. 37 z późn. zm.),
7. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U z 2023 r., poz. 2809 z późn. zm.),
8. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U z 2023 r., poz. 1550),
9. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U z 2023 r., poz. 2151),
10. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U z 2023 r., poz. 1939 z późn.zm.),
11. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U z 2024 r., poz. 145)

II. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

1. Definicje przemocy

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej definiuje ją jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- a) narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia,
- b) naruszające jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną,
- c) powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołujące u tej osoby cierpienie lub krzywdę,
- d) ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwość podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej,
- e) istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające w niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Przemoc jest zjawiskiem powszechnie spotykanym w życiu społecznym i istnieje wiele różnych jej definicji. „Przemoc, jako zjawisko społeczne jest jednym z głównych, obok gróźb środków przymusu polegającym na użyciu, wbrew obowiązującemu prawu, siły fizycznej przez jednostkę czy grupę w celu narzucenia władzy bądź wymuszenia na innych określonego działania”¹. Według Ireny Pospiszyl „Przemoc to wszystkie nieprzypadkowe akty godzące w osobistą wolność jednostki lub przyczyniające się do fizycznej lub psychicznej szkody osoby, wykraczające poza społeczne zasady wzajemnych relacji”². Natomiast Hanna Sasal określa „Przemoc domową, zwaną też przemocą w rodzinie, jako zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste, powodując cierpienie i szkody”³.

Istotą przemocy domowej jest nierównowaga sił i władzy pomiędzy członkami rodziny oraz wykorzystywanie przez sprawcę przemocy swojej przewagi, fizycznej bądź psychicznej, nad

ofiarą. Rodzina w warunkach każdego społeczeństwa stanowi podstawową i wszechstronną formę życia społecznego, zaspokajającą podstawowe potrzeby ludzkie. Jest ona najważniejszym środowiskiem w życiu człowieka, kształtującym jego osobowość, poglądy, system wartości. Rodzice czy opiekunowie są wzorem dla dzieci. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy członkami rodziny oparte na miłości i zrozumieniu. Kiedy następuje dezorganizacja, rodzina nie jest w stanie realizować swoich podstawowych funkcji i zadań, role w rodzinie ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz z oczekiwaniami społecznymi.

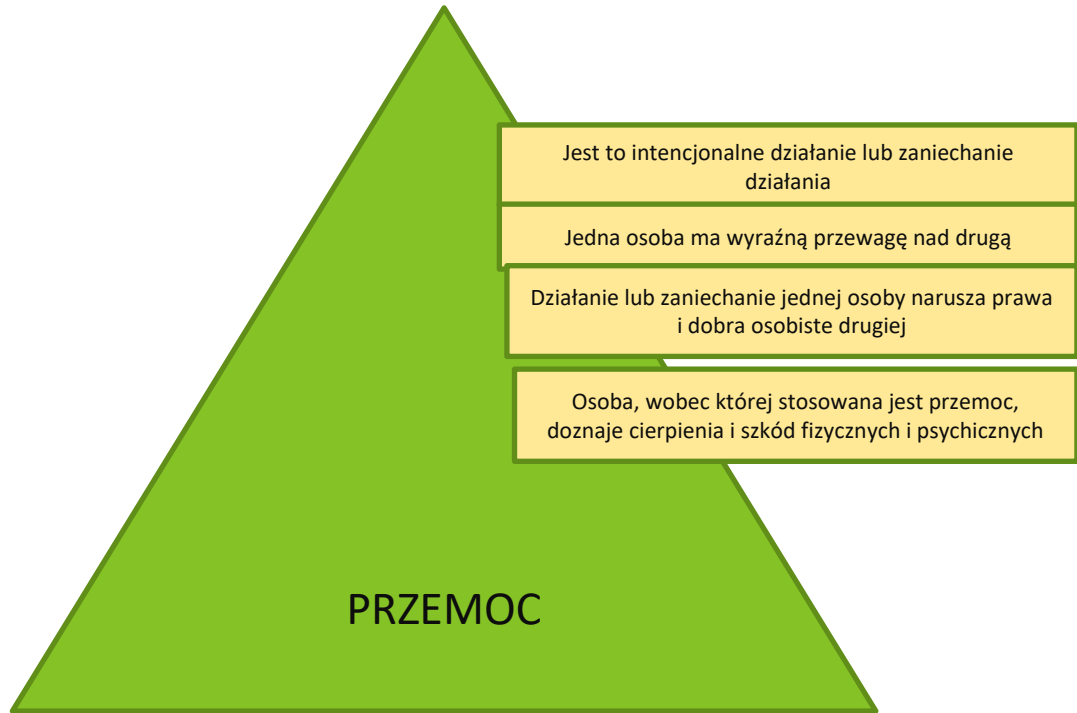
¹ Jan Maciejewski: Przemoc w społeczeństwie. Socjologiczne i psychopedagogiczne aspekty przemocy, str. 24

² Irena Pospiszyl: Przemoc w rodzinie. Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, str. 14

³H. D. Sasal: Niebieskie Karty, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

2. Rodzaje przemocy, formy, skutki i cykle

Najpopularniejszym i prawdopodobnie najbardziej dokładnym podziałem przemocy jest klasyfikacja zaakceptowana i propagowana przez Niebieską Linie, wedle której przemoc dzielimy na cztery podstawowe grupy:

Rodzaje przemocy	Formy przemocy	Skutki przemocy
Przemoc fizyczna	szarpanie, kopanie popychanie, obezwładnianie, duszenie, odpychanie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, bicie otwartą ręką, pięściami, różnymi przedmiotami, przypalanie papierosem, topienie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, pozostawienie w niebezpiecznym miejscu, nieudzielenie niezbędnej pomocy, itp.	bezpośrednie: uszkodzenia ciała - urazy, rany, złamania, stłuczenia, zadrapania, siniaki, poparzenia; następujące skutki: choroby w wyniku powikłań i stresu, zespół stresu pourazowego, życie w chronicznym stresie, poczuciu zagrożenia, strachu, lęku, napady paniki, bezsenność, zaburzenia psychosomatyczne, itp.;
Przemoc psychiczna	wyśmiewanie opinii, poglądów, przekonań, religii, pochodzenia,	zniszczenie poczucia mocy sprawczej ofiary, jej poczucia własnej wartości

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2028

	narzucanie swojego zdania, poglądów, stałe ocenianie, krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolowanie kontrolowanie, ograniczanie kontaktów z innymi ludźmi, wymuszanie posłuszeństwa i podporządkowania, ograniczanie snu, pożywienia i schronienia, wyzywanie, używanie wulgarnych epitetów, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie, stosowanie gróźb, szantażowanie, itp.	i godności, uniemożliwienie podjęcia jakichkolwiek działań niezgodnych z zasadą posłuszeństwa, osłabienie psychicznych i fizycznych zdolności stawiania oporu oraz wyrobienie przekonania o daremności jego stawiania, odizolowanie od zewnętrznych źródeł wsparcia, całkowite uzależnienie ofiary od prześladowcy, stały strach i utrata nadziei, choroby psychosomatyczne, ciągły stres, zaburzenia snu, itp.
Przemoc seksualna	gwałt, wymuszanie pożycia seksualnego, nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, zmuszanie do seksu z osobami trzecimi, sadyzm w pożyciu, wyśmiewanie wyglądu, ciała i krytyka zachowań seksualnych, itp.	obrażenia fizyczne, ból i cierpienie, obniżona samoocena i poczucie własnej wartości, utrata poczucia atrakcyjności i godności, zaburzenia seksualne, oziębłość, zamknięcie się /lęk, strach, unikanie seksu/, uogólniona niechęć i obawa do przedstawicieli płci sprawcy przemocy, itp.
Przemoc ekonomiczna	okradanie, zabieranie pieniędzy, niełożenie na utrzymanie, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, szantażowanie, zaciąganie długów i kredytów bez zgody współmałżonka, zmuszanie do pożyczek, uniemożliwianie korzystania z pomieszczeń niezbędnych do zaspokajania potrzeb (kuchnia, łazienka) itp.	całkowita zależność finansowa od partnera, niezaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, bieda, zniszczenie poczucia własnej godności i wartości, znalezienie się bez środków do życia.

opracował: Zespół Stowarzyszenia "Niebieska Linia"

Istnieje również podział przemocy fizycznej ze względu na sposób zachowania sprawcy. Osoba – ofiara przemocy może być poddawana przemocy fizycznej czynnej i biernej oraz ze względu na sposób jej doświadczania przemocy bezpośredniej lub pośredniej.

Przemoc czynna to: potrząsanie, drapanie, popychanie, klapsy, szturchanie, bicie ręką, paskiem, kablem lub innymi twardymi przedmiotami, przypalanie, kaleczenie, itp.

Bierna przemoc to: zamykanie w odosobnieniu, głodzenie, zakazywanie jedzenia, rzucanie przedmiotami, demolowanie mieszkania⁵.

Przemoc bezpośrednia natomiast dotyczy ataku na osobę, a pośrednia pojawia się, gdy osoba obserwuje akty agresji.

⁴ Agnieszka Widera-Wysoczańska: Mechanizmy przemocy w rodzinie. Z pokolenia na pokolenie. Str. 45

Przemoc domowa najczęściej nie jest jednorazowym zdarzeniem. Zazwyczaj, jeżeli ktoś raz dopuścił się przemocy wobec bliskich osób, może zastosować ją po raz kolejny. Osoby zajmujące się zawodowo przeciwdziałaniem przemocy domowej obserwują, że przemoc kształtuje się w oparciu o charakterystyczny schemat, który określa się mianem cyklu przemocy. Amerykańska psycholog Leonora E. Walker badając kobiety doznające przemocy domowej opisała pewne cyklicznie pojawiające się w związkach zdarzenia. Na cykl przemocy składają się trzy następujące po sobie fazy:

Faza narastającego napięcia – jest to pierwsza faza, w której z różnych przyczyn dochodzi do stopniowego wzrostu napięcia, wszyscy domownicy wyczuwają, że zaczyna się dziać coś złego, przyczynami napięcia są często błahostki, drobne nieporozumienia. Osoba stosująca przemoc jest stale poirytowana, natomiast osoba doznająca przemocy obarcza siebie winą i stara się uniknąć awantury.

Faza ostrej przemocy – jest to druga faza, w której napięcie prowadzi do wybuchu gniewu i rozładowania agresji. Partner staje się gwałtowny, wpada w szał, jakiś drobiazg wywołuje awanturę. Następuje eksplozja uczuć. Osoba doświadczająca przemocy może doznać obrażeń zagrażających jej zdrowiu i życiu. W tej fazie, ofiary decydują się wzywać pomocy, złożyć zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa.

Faza miodowego miesiąca – jest to trzecia faza, w której osoba stosująca przemoc zachowuje się wobec ofiary jak w okresie narzeczeństwa, wyraża skruchę, składa obietnice, obiecuje poprawę. „Sprawca” jest czuły, troskliwy, zapewnia o swojej miłości, na nowo uwodzi ofiarę. Przeprosinom często towarzyszą łyzy i prezenty. W tej sytuacji osoba doznająca przemocy często czuje się odpowiedzialna za to, co się stało i postanawia dać sprawcy drugą szansę. Ulega złudzeniu, że złe traktowanie się już nie powtórzy. W tym czasie ofiary zaczynają usprawiedliwiać zachowanie sprawcy, bronią go – biorąc winę na siebie. Faza miodowego miesiąca zatrzymuje ofiarę w sytuacji przemocy, bo łatwo pod jej wpływem zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Niestety faza ta nie trwa długo. Po jakimś czasie napięcie znowu narasta i cały cykl przemocy się powtarza. Z biegiem czasu przemoc staje się coraz gwałtowniejsza, dotkliwsza.

3. Czynniki ryzyka przemocy domowej

3.1 Normy społeczne i kulturowe

Przemoc domowa jest skutkiem wielowiekowego, społecznego przyzwolenia na krzywdzenie osób najbliższych, w szczególności kobiet i dzieci. W wielu środowiskach akceptuje się bicie, stosowanie kar cielesnych i panuje przekonanie o dominującej roli mężczyzny w rodzinie. (...) Ponadto silne przekonanie, że wszystko, co się dzieje w rodzinie należy do sfery prywatności z jednej strony wywołuje poczucie bezkarności osoby stosującej przemoc i bezradności osoby doznającej przemocy, a z drugiej – nasila niechęć innych osób do ingerowania w „cudze sprawy rodzinne”. W środowiskach charakteryzujących się dużą społeczną akceptacją przemocy, osoby doznające przemocy rzadko mogą liczyć na pomoc i wsparcie osób spoza rodziny, z kolei osoby stosujące przemoc nie muszą obawiać się zewnętrznych nacisków na zmianę zachowań wobec najbliższych. Badania pokazują, że przemoc wobec członków rodziny jest społecznie bardziej akceptowana i tolerowana niż stosowanie jej wobec obcych.

3.2 Dziedziczenie wzorca przemocy

Przemoc bywa przekazywana z pokolenia na pokolenie. Dzieci wychowujące się w rodzinach, w których krzywdzi się bliskich, przyswajają sobie zachowania dorosłych, których są świadkami lub przemocy tej doznają. Uczą się, że przemoc to najlepszy i najbardziej skuteczny sposób rozwiązywania konfliktów. Jednak uczeniu się i naśladowaniu podlega jedynie pewien rodzaj agresywnej relacji, a nie konkretne zachowanie, np. bicie w określony sposób lub określonym narzędziem.

3.3 Uzależnienie i nadużywanie alkoholu

Badania dowodzą, że większość osób stosujących przemoc domową jest pod wpływem środków odurzających (alkoholu i narkotyków). Także wiele osób stosujących przemoc krzywdząc swoich najbliższych, znajduje się pod wpływem alkoholu. Osłabia on kontrolę

własnych zachowań, zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności i niepowodzenia życiowe, zaburza ocenę sytuacji i może powodować błędną interpretację zachowań innych osób. Uzależnienie od alkoholu nie zwalnia z odpowiedzialności za popełnione czyny, mimo że osoby stosujące przemoc często wykorzystują fakt bycia nietrzeźwym jako usprawiedliwienie swojego zachowania.

3.4 Środowisko społeczne

Istotnym czynnikiem sprzyjającym występowaniu przemocy domowej jest stres związany z aktualną sytuacją socjalno-ekonomiczną rodziny. Bezrobocie, problemy finansowe, mieszkaniowe czy zdrowotne, a także nawarstwianie się różnych problemów może wywoływać frustrację. To z kolei może sprzyjać pojawieniu się przemocy domowej. Osamotnienie rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej, izolacja, brak wsparcia z zewnątrz – osobistego lub instytucjonalnego – w sposób znaczący może wpływać na nasilenie zachowań związanych z przemocą.

III. DANE O SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ I SPOŁECZNEJ NA TERENIE GMINY GORZYCE

Gmina Gorzyce jest gminą wiejską, położoną w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego, w powiecie tarnobrzeskim. Gmina od wschodu graniczy z gminą Zaleszany (w powiecie stalowowolskim), od południa z gminą Grębów (w powiecie tarnobrzeskim), od zachodu z miastami Tarnobrzeg i Sandomierz, a od północy z gminami Radomyśl nad Sanem (w powiecie stalowowolskim) i Dwikozy (w województwie świętokrzyskim, w powiecie sandomierskim).

Gmina zajmuje powierzchnię 69,36 km², co stanowi 13,34% powierzchni powiatu, a w jej skład wchodzi 8 sołectw: Furmany, Gorzyce, Motycze Poduchowne, Orliśka, Sokolniki, Trześć, Wrzawy i Zalesie Gorzyckie.

Gmina Gorzyce jest gminą o charakterze przemysłowo – rolniczym. Charakteryzuje się w miarę skoncentrowaną zabudową wiejską (jednorodzinną i zagrodową) w miejscowościach Trześć, Wrzawy, Furmany, Sokolniki i centralnie położonymi Gorzycami z dominującymi elementami zabudowy przemysłowej – osiedle mieszkaniowe.

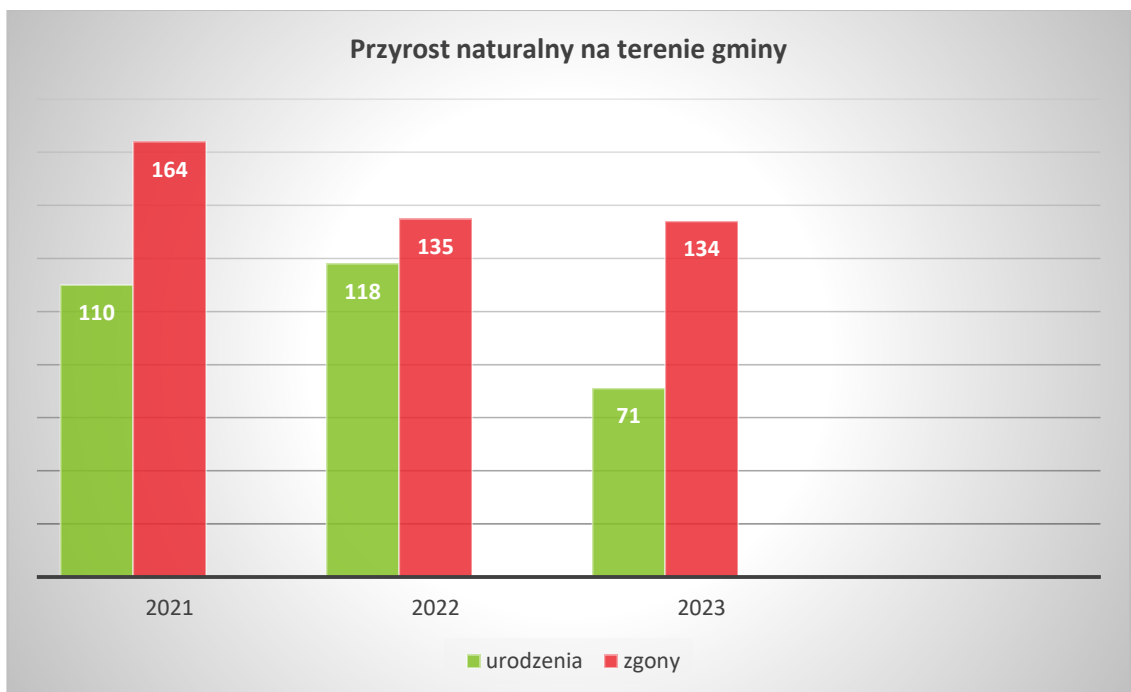
W 2023 roku liczba ludności gminy Gorzyce wynosiła 12.668 i była niższa niż w latach poprzednich tj. 2021-2022 (w 2021 r. - 12.891; w 2022 r. – 12.821). Obserwuje się stały spadek liczby ludności gminy. Na koniec kolejnych lat większość wśród ogółu mieszkańców gminy stanowiły osoby w wieku produkcyjnym (w 2021 r. – 60,1%; w 2022 r. – 59,4%; w 2023 r. – 59,2%).

W analizowanym okresie na podobnym poziomie jest liczba dzieci i młodzieży (ponad 19%), systematycznie spada liczba osób w wieku produkcyjnym, natomiast z roku na rok zwiększała się liczba osób w wieku poprodukcyjnym – osób starszych (z 20,6% do 21,8%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Ludność gminy - struktura wiekowa w latach 2021-2023

Liczba ludności gminy	Rok					
	2021	%	2022	%	2023	
wiek przedprodukcyjny	2.495	19,3	2.488	19,4	2.412	19,0
wiek produkcyjny	7.743	60,1	7.612	59,4	7.500	59,2
wiek poprodukcyjny	2.653	20,6	2.721	21,2	2.756	21,8
Ogółem	12.891	100	12.821	100	12.668	100

Źródło danych: Urząd Gminy Gorzyce – Ewidencja ludności

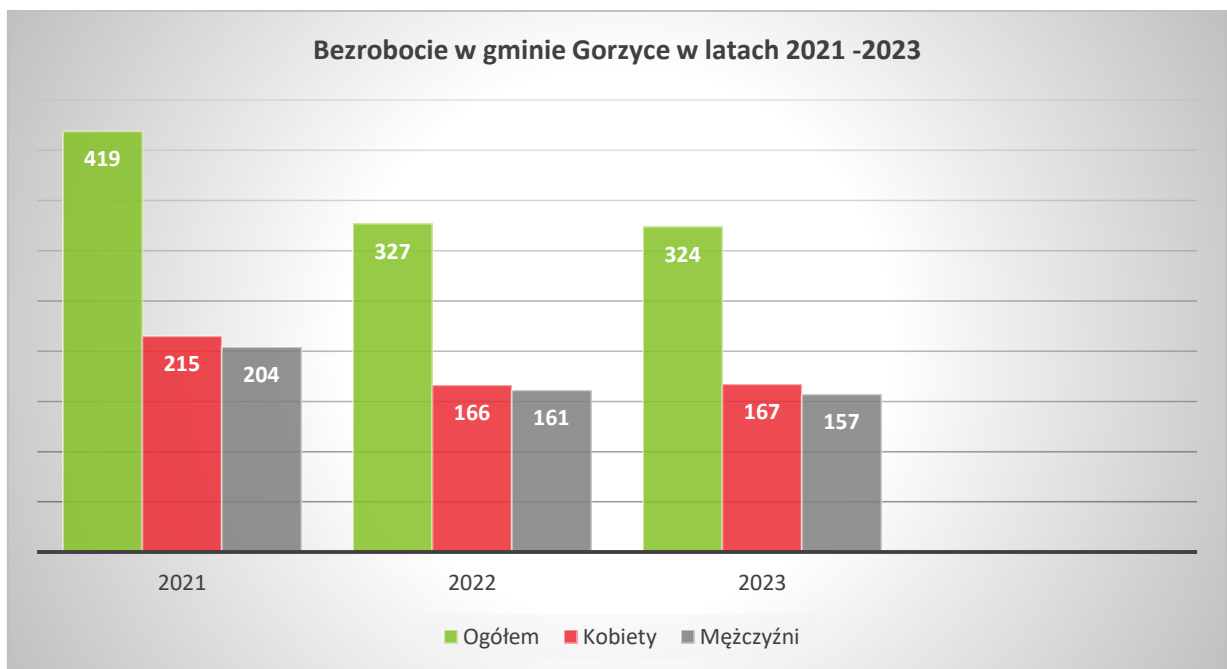

Źródło danych: Urząd Gminy Gorzyce – Ewidencja ludności

W okresie ostatnich trzech lat tj. 2021 – 2023 na terenie gminy odnotowuje się coroczny spadek liczby urodzeń dzieci – przyrost naturalny osiągał w tym okresie wartości ujemne (2021 rok – 54; 2022 r. – 17; 2023 r. – 63) tj. więcej osób zmarło niż przyszło na świat. Najgorsza sytuacja w tym zakresie wystąpiła w ubiegłym 2023 roku.

1. Problemy na rynku pracy

Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Tarnobrzegu, w latach 2021 - 2023 liczba osób bezrobotnych w gminie zmniejszyła się (z 419 w 2021 r. do 324 w 2023 r.).

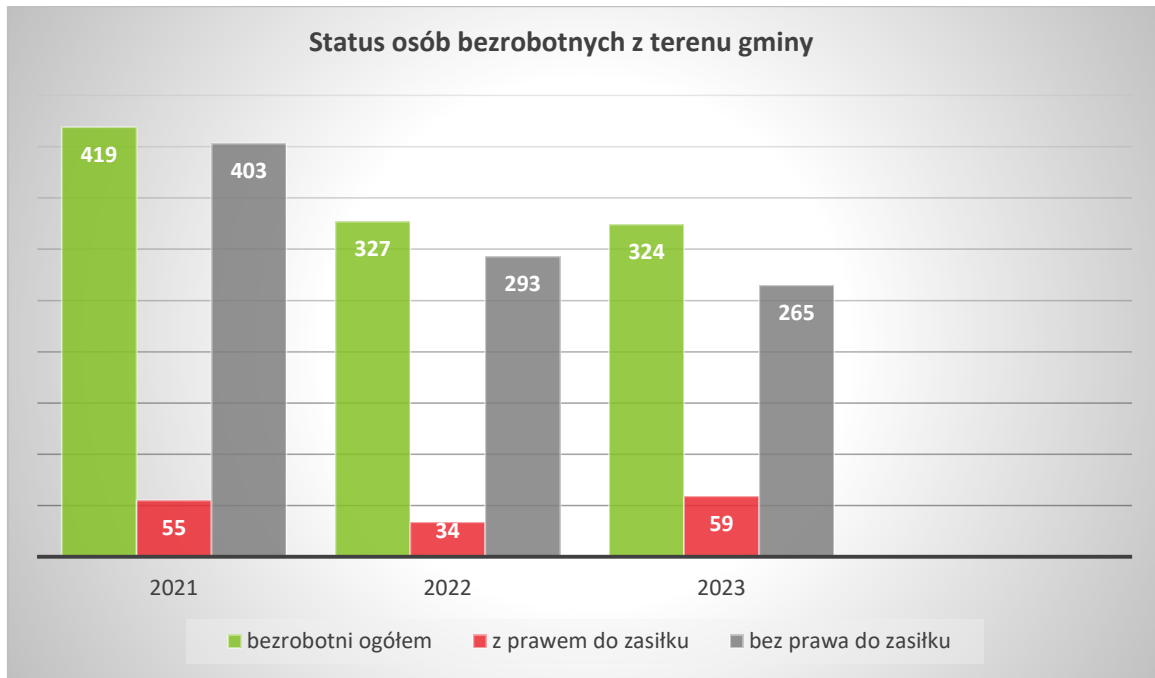

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu

W latach 2021-2023 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym zmniejszył się i wynosił 5,41% w 2021 r. (419 osób), 4,29%; w 2022 r. (327 osób) a w 2023 r. spadł do 4,32% (324 osoby).

Większość osób zarejestrowanych w urzędzie pracy stanowią osoby nieposiadające prawa do zasiłku dla bezrobotnych.

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Tarnobrzegu

Spadek liczby osób bezrobotnych w gminie w latach 2021-2023 był efektem zarówno powstania na jej terenie nowych miejsc pracy, jak i podejmowania pracy przez mieszkańców w ośrodkach miejskich, m.in. w Tarnobrzegu, Sandomierzu czy Stalowej Woli, oraz za granicą.

2. Uzależnienia – alkoholizm i narkomania

Jeżeli ktoś z członków rodziny pije w sposób chorobliwy, to cała rodzina doznaje szkody, alkoholizm jest chorobą całej rodziny, życie rodzinne może być poważnie zaburzone przez alkohol także wtedy, gdy ktoś z członków rodziny jest dopiero na drodze do uzależnienia się. W takiej sytuacji często zamiast bezpieczeństwa, miłości i zaufania rodzina czuje lęk, zagrożenie, poczucie winy i krzywdy. Rodzina zamyka się przed światem zewnętrznym, odizolowuje się od innych. Bardzo często nadmierne picie ogranicza perspektywy bytowe całej rodziny, gdyż staje się źródłem trudności finansowych. Rodzinie alkoholika potrzebna jest pomoc, ponieważ jej członkowie nie są w stanie prawidłowo funkcjonować. Rodzina ulega zaburzeniu, gdyż nie dysponuje ani odpowiednią wiedzą na temat problemu alkoholowego, ani praktycznymi umiejętnościami radzenia sobie z nim. Niewątpliwie alkohol często „towarzyszy” przemocy domowej. Bywa również, że nie tylko sprawca, ale również ofiara jest pod wpływem alkoholu, który jak wiadomo ma bardzo duży wpływ na zachowanie człowieka.

Większość czynów przestępczych, zwłaszcza tych agresywnych dokonywana jest pod wpływem alkoholu. Dzieje się tak dlatego, że zaburza on zdolność rozpoznawania własnych czynów. Jednak picie alkoholu nie jest usprawiedliwieniem ani okolicznością łagodzącą dla sprawcy, który jest odpowiedzialny za czyn, którego się dopuścił.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków, jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi oraz narkomanią.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy domowej oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów uzależnień i przemocy domowej oraz integracją społeczną osób uzależnionych w gminie Gorzyce zajmuje się Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Do jej ustawowych zadań należy m.in.: inicjowanie i koordynowanie udzielania pomocy osobom uzależnionym od alkoholu i narkomanii oraz ich rodzinom, opiniowanie wniosków o wydanie zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, prowadzenie kontroli przestrzegania warunków sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych, przygotowywanie i składanie wniosków do sądu o kierowanie osób uzależnionych od alkoholu na leczenie do poradni odwykowych, udzielanie pomocy informacyjnej rodzinom, w których występuje problem alkoholowy oraz prowadzenie stałego monitoringu problemów alkoholowych w gminie.

Zjawisko alkoholizmu w latach 2021-2023

	2021 r.	2022 r.	2023 r.
liczba wniosków skierowanych do sądu o zastosowanie przymusowego leczenia odwykowego	5	5	4

Źródło danych: Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gorzycach

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy domowej na terenie gminy odgrywają: w Gorzycach – Punkt Konsultacyjno-Informacyjny, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej, Centrum Wsparcia i Rehabilitacji Społecznej w Gorzycach – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej, Komisariat Policji, a także Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Stalowej Woli oraz działająca w jego strukturach Wojewódzka Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Tarnobrzegu oraz Wydział Rodzinny i Nieletnich Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu.

Dane szczegółowe na temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy przedstawia poniższa tabela.

Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy domowej

nazwa jednostki	adres jednostki
Punkt Konsultacyjno-Informacyjny w Gorzycach	ul. 11 Listopada 12, 39-432 Gorzyce
Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach	ul. 3 Maja 4, 39-432 Gorzyce
Gminny Zespół interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej	ul. 3 Maja 4, 39-432 Gorzyce
Centrum Wsparcia i Rehabilitacji Społecznej w Gorzycach – Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej	ul. 11 Listopada 12, 39-432 Gorzyce
Komisariat Policji w Gorzycach	ul. Piłsudskiego 1, 39-432 Gorzyce

Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Stalowej Woli	ul. J. Dąbrowskiego 7, 37-464 Stalowa Wola
Wojewódzka Przychodnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia w Tarnobrzegu	ul. Wiejska 17, 39-400 Tarnobrzeg
Sąd Rejonowy w Tarnobrzegu, Wydział Rodzinny i Nieletnich	ul. Sienkiewicza 27, 39-400 Tarnobrzeg

Źródło danych: Urząd Gminy Gorzyce

Zadaniem funkcjonującego w gminie Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego jest udzielanie porad dla osób i rodzin z problemem uzależnień, informowanie o objawach i skutkach choroby alkoholowej i narkomanii oraz o możliwościach leczenia, motywowanie do leczenia osoby uzależnionej, informowanie o czynnościach, jakie należy podejmować, gdy w rodzinie występuje przemoc, oraz podejmowanie interwencji kryzysowej w rodzinach osób uzależnionych.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Gorzycach wynika, że w latach 2021-2023 liczba rodzin objętych wsparciem z powodu alkoholizmu była na zbliżonym poziomie (43 rodziny w 2021 r., 34 rodzin w 2022 r., 44 rodziny w 2023 r.), w 2023 roku pomocy udzielono 1 rodzinie z powodu narkomanii.

3. Niewydolność wychowawcza rodziców

„Rodziny niewydolne wychowawczo to te rodziny, w których większość wewnętrznych elementów i sama działalność wychowawcza wyraźnie odbiega od powszechnie realizowanych społecznych norm, wzorców i standardów życiowych. Powodują one niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych, psychicznych i społecznych dzieci i młodzieży” (S. Kawula).

Niewydolnością wychowawczą zagrożone są rodziny, gdzie dziecko traci jednego z rodziców na skutek śmierci, rozvodu lub długiej nieobecności, może to być także powtórne małżeństwo, zmiana stylu życia na skutek kłopotów finansowych, alkoholizm, itp.

Zgodnie art. 95 § 1 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (Dz. U z 2023 r. poz. 2809 z późn. zm.) władza rodzicielska powinna być wykonywana tak, jak tego wymaga dobro dziecka i interes

społeczny, a art. 96 § 1 zobowiązuje rodziców do troski o fizyczny i duchowy rozwój dziecka oraz należyte przygotowanie go do pracy dla dobra społeczeństwa odpowiednio do jego uzdolnień.

W przypadku, gdy rodzice nie są w stanie poradzić sobie z codziennymi problemami wychowawczymi, środowisko rodzinne wywiera ujemny wpływ na wychowanie dziecka lub jest zagrożone dobro dziecka, władza państwowa - sąd opiekuńczy może ingerować w wykonywanie władzy rodzicielskiej poprzez jej ograniczenie (art. 109 k. r. o), zawieszenie (art. 110 k. r. o) lub pozbawienie (art. 111 k. r. o).

**Wnioski skierowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej do Sądu Rodzinnego i Nieletnich
o wgląd w sytuację rodzinną dziecka**

	2021 r.	2022 r.	2023 r.
liczba wniosków skierowanych do sądu o wgląd w sytuację rodzinną dziecka	0	0	3
- liczba dzieci w tych rodzinach	0	0	4

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach

**Wnioski skierowane przez Komisariat Policji do Sądu Rodzinnego i Nieletnich
o wgląd w sytuację rodzinną dziecka**

	2021 r.	2022 r.	2023 r.
liczba wniosków skierowanych do sądu o wgląd w sytuację rodzinną dziecka	9	8	12
- liczba dzieci w tych rodzinach	20	18	21

Źródło danych: Komisariat Policji w Gorzycach

W roku 2021-2023 liczba rodzin, które wg pracowników socjalnych oraz funkcjonariuszy policji zaniedbywały, nieprawidłowo wykonywały władzę rodzicielską lub narażały dzieci na inne zagrożenia np. przemoc domową, wzrasta i obejmuje coraz większą liczbę rodzin i większą grupę dzieci. Potwierdzeniem powyższego faktu są skierowane przez te instytucje wnioski do Sądu Rodzinnego i Nieletnich o wgląd w sytuację rodzinną dziecka.

Formy niewydolności rodzin objętych wsparciem asystenta

liczba rodzin objętych pomocą asystenta rodziny	2021 r.	2022 r.	2023 r.
ogółem, w tym z powodu:	13	13	12
- nadużywania alkoholu przez członków rodziny	2	2	2
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	11	11	10
- występowania przemocy w rodzinie	0	0	0

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach

Wprowadzenie asystenta i jego praca z rodziną ma na celu podniesienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców, podniesienie poziomu ich odpowiedzialności za losy swojej rodziny oraz umiejętności komunikacyjnych w rodzinie. W efekcie wspólne działania rodziny, asystenta i pracownika socjalnego, przy wsparciu instytucji i organizacji, mają zapobiec rozpadowi rodziny i umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

W analizowanym okresie asystent rodziny prowadził pracę z rodzinami w miejscu ich zamieszkania. Wykonując swoje obowiązki współpracował z różnymi instytucjami: szkołami, przedszkolami z terenu gminy, z kuratorami sądowymi, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu oraz placówkami ochrony zdrowia.

4. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Zadania pomocy społecznej w gminie Gorzyce wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawy o pomocy społecznej, ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej, ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin

„Za życiem”, ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz ustawy o Karcie Dużej Rodziny.

Ze wsparcia udzielanego przez OPS mogą korzystać osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. W odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe, które jest ustalone na poziomie 776,00 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 600 zł na osobę w rodzinie.

W latach 2021-2023 liczba osób, które objęto pomocą w zakresie ustawy o pomocy społecznej wynosiła 389 osób w 2021 r.; 309 osób w 2022 roku; 357 osób w 2023 r.

Powody przyznania pomocy w gminie w latach 2021 - 2023

Powody trudnej sytuacji życiowej	Rok		
	w 2021 r.	w 2022 r.	w 2023 r.
Ubóstwo	111	129	102
Sieroctwo	0	0	0
Bezdomność	12	12	13
Potrzeba ochrony macierzyństwa	20	15	18
w tym: wielodzietność	18	13	15
Bezrobocie	75	60	61
Niepełnosprawność	78	73	77
Długotrwała lub ciężka choroba	102	94	103
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem	47	43	43
w tym: rodziny niepełne	20	20	20
rodziny wielodzietne	11	7	13
Przemoc w rodzinie	10	7	8
Alkoholizm	43	34	44
Narkomania	0	0	1

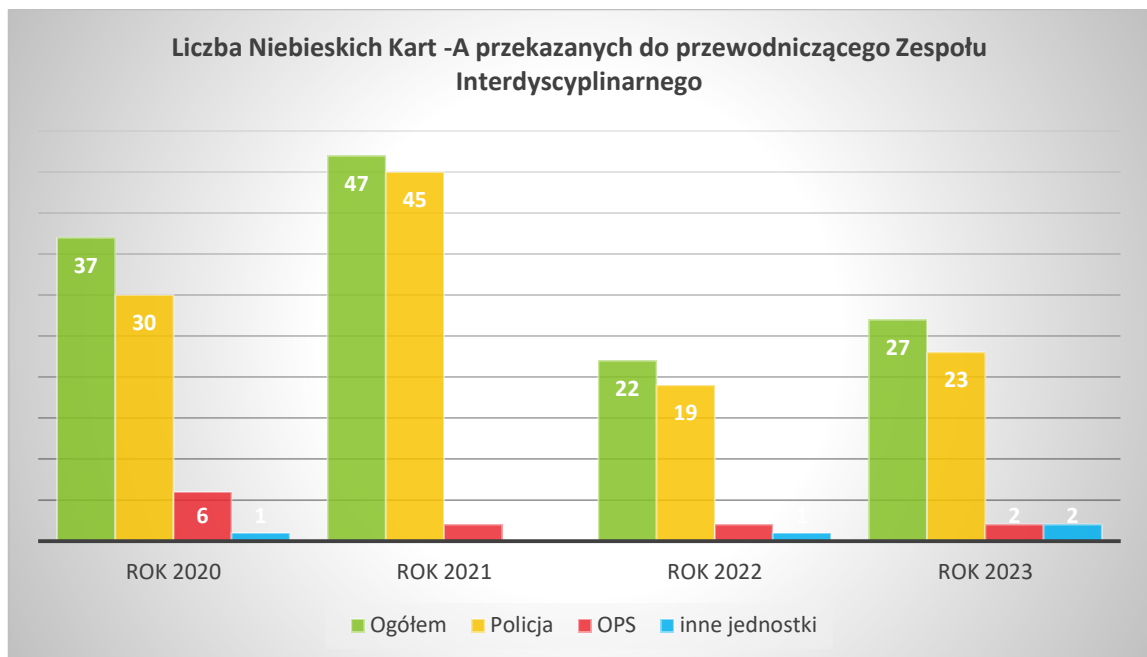
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	3	9
Zdarzenie losowe	3	0	2
Sytuacja kryzysowa	0	1	2
Klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS-u w latach 2021-2023 najliczniejszą grupę stanowiły rodziny dotknięte ubóstwem, długotrwałą lub ciężką chorobą, niepełnosprawnością i bezrobociem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia powyższa tabela.

IV. ANALIZA PROBLEMU PRZEMOCY DOMOWEJ W GMINIE GORZYCE

Trudno obiektywnie ocenić skalę przemocy na terenie gminy Gorzyce. Zjawisko to nie zawsze jest ujawniane, gdyż nadal w niektórych środowiskach akceptuje się bicie, kary cielesne w tym wobec dzieci. Tym samym rozpoznanie i przeciwdziałanie przemocy domowej jest utrudnione. Dane statystyczne Zespołu Interdyscyplinarnego zebrane w ramach procedury „Niebieskie Karty” umożliwiają częściowe oszacowanie tego zjawiska na naszym terenie.

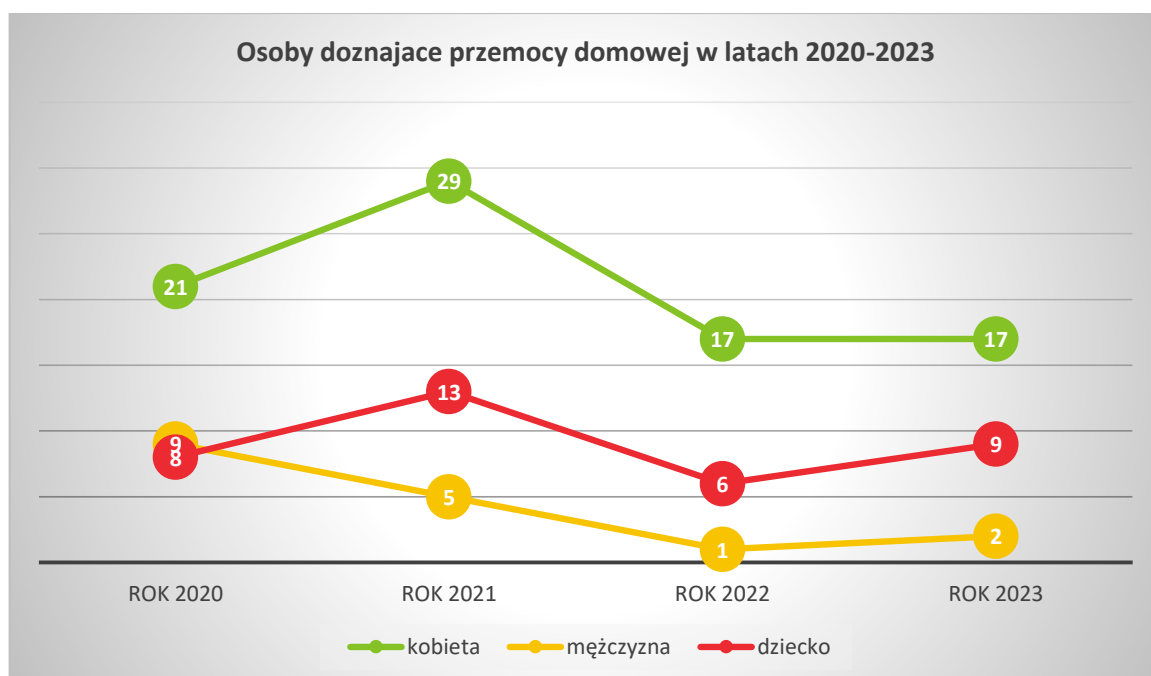

Źródło danych: Zespół Interdyscyplinarny w Gorzycach

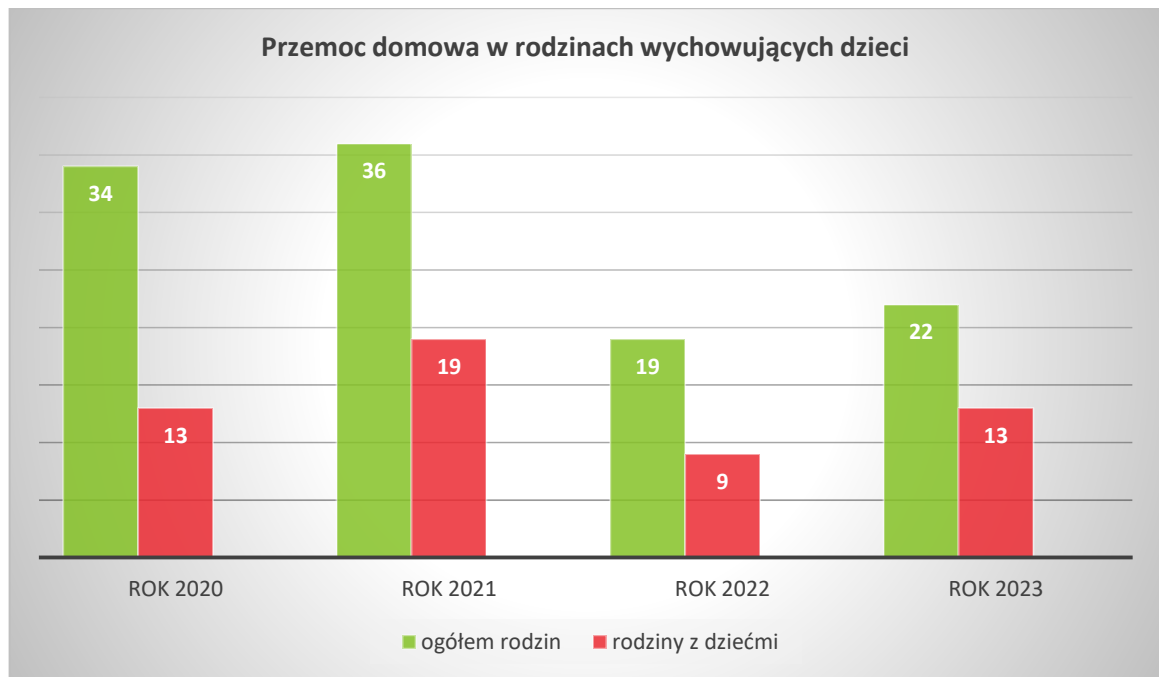

Udział przedstawicieli poszczególnych podmiotów w działaniach wszczynających procedurę „Niebieskiej Karty” w analizowanych latach, przy uwzględnieniu nieznacznych wahań, kształtował się w podobny sposób. Z powyższego wykresu wynika, iż wśród przedstawicieli służb instytucji uprawnionych do wszczęcia procedury zdecydowanie dominowała Policja, a na drugim miejscu znajdowała się jednostka organizacyjna pomocy społecznej, w której osobą wszczynającą procedurę najczęściej jest pracownik socjalny. Funkcjonariusze Policji (KP Gorzyce, KMP Tarnobrzeg) niejednokrotnie są wzywani do awantur domowych, których sprawcami są osoby pod wpływem alkoholu a podczas interwencji podawane przez osoby poszkodowane informacje dają podejrzenie stosowania przemocy domowej. Pracownicy socjalni jako grupa zawodowa darzona zaufaniem społecznym, również są informowani o dysfunkcjach w rodzinie. Ponadto, wykonując obowiązki służbowe w środowisku - przeprowadzanie wywiadów środowiskowych, mogą zauważać zachowania dające podejrzenie występowania przemocy domowej.

Na podstawie powyższego wykresu wnioskować można, iż na terenie gminy Gorzyce zjawisko przemocy domowej jest zjawiskiem malejącym.

Źródło danych: Zespół Interdyscyplinarny w Gorzycach

Źródło danych: Zespół Interdyscyplinarny w Gorzycach.

Powyższe wykresy jednoznacznie wskazują, iż w okresie objętym analizą zdecydowaną większość ofiar przemocy domowej stanowią kobiety. Drugą co do wielkości grupę stanowią niepełnoletnie dzieci. Małoletni zarówno doznający przemocy domowej, jak i będący świadkami przemocy, zgodnie ze zmianami ustawowymi są uznawani jako osoby doznające przemocy domowej. W około 50% rodzin, w których diagnozuje się problem przemocy wychowują się małe dzieci. Dziecko wychowujące się w rodzinie przemocowej, nawet jeśli samo nie jest bezpośrednio ofiarą maltretowania, ale jedynie świadkiem znęcania się jednego z rodziców (opiekunów) nad drugim, nie jest w stanie prawidłowo się rozwijać, zarówno w sferze psychofizycznej, jak i społecznej.

Skala przemocy domowej oraz częstotliwość jej występowania

Rok	Liczba rodzin, w których występuje zjawisko przemocy domowej	Częstotliwość zdarzeń w roku	
		1 raz w roku	od 2 do 5 razy
2020	34	32	2
2021	36	31	5
2022	19	18	1
2023	22	19	3

Źródło danych: Zespół Interdyscyplinarny w Gorzycach

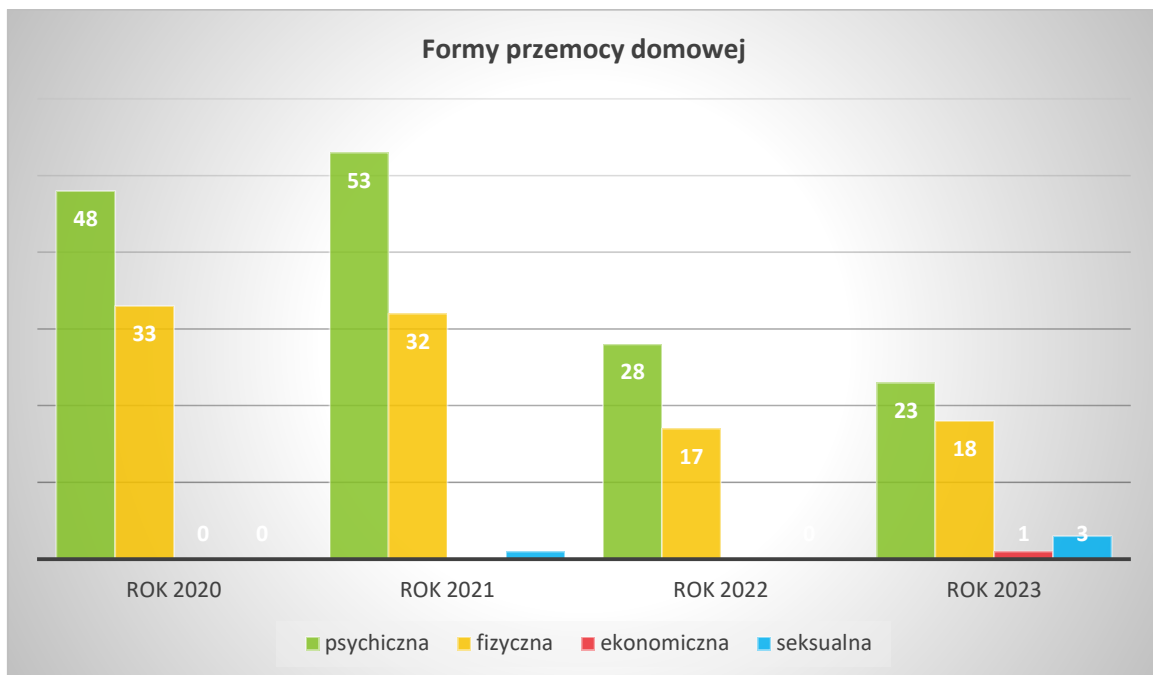
Gmina Gorzyce skupia administracyjnie 8 sołectw, należą do niej miejscowości: Gorzyce, Wrzawy, Trześć, Furmany, Sokolniki, Orliśka, Motycze Poduchowne, Zalesie Gorzyckie. Liczba sporządzonych „Niebieskich Kart” w każdej z tych miejscowości przedstawia się następująco:

Liczba założonych „Niebieskich Kart - A” w poszczególnych sołectwach

Miejscowość	Rok				razem
	2020	2021	2022	2023	
Gorzyce, w tym: osiedle wieś	15	14	8	7	44
	9	14	7	6	36
	6	0	1	1	8
Wrzawy	2	8	1	3	14
Trześć	4	7	4	4	19
Furmany	3	5	1	6	15
Sokolniki	3	5	5	3	16
Orliśka	1	1	0	0	2
Zalesie Gorzyckie	1	0	0	0	1
Motycze Poduchowne	1	0	1	0	2
Inne	7	7	2	4	20
razem	37	47	22	27	133

Źródło danych: Zespół Interdyscyplinarny w Gorzycach.

Najwięcej przypadków występowania przemocy domowej na terenie gminy Gorzyce w analizowanym okresie odnotowywano w miejscowości Gorzyce.

Źródło danych: Zespół Interdyscyplinarny w Gorzycach.

Najczęściej odnotowywaną w sporządzanych „Niebieskich Kartach” oraz zgłaszaną przez ofiary przemocy jest przemoc psychiczna (np. wyśmiewanie poglądów, religii, narzucanie własnych poglądów, stała krytyka, domaganie się posłuszeństwa, wyzywanie, poniżanie, upokarzanie) oraz fizyczna (np. popychanie, szarpanie, kopanie, bicie otwartą ręką i pięściami, ciskanie w kogoś przedmiotami). Niejednokrotnie te formy przemocy występują łącznie. Pozostałe formy tj. przemoc ekonomiczna, seksualna są odnotowywane rzadko lub nie występują w ogóle.

Działania podjęte przez Policję w stosunku do sprawcy przemocy domowej

Podjęte działania	Rok			
	2020	2021	2022	2023
pouczenie	8	16	7	7
środki przymusu bezpośredniego	7	15	8	5
badanie na zawartość alkoholu w organizmie	11	15	8	12
umieszczenie w izbie wytrzeźwień/pomieszczeniu dla osób zatrzymanych do wytrzeźwienia	9	16	8	12
nakaz opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia	6	10	7	8
zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą	przepis wprowadzony w 2023 r.			8
zakaz kontaktowania się z osobą doznającą przemocy	przepis wprowadzony w 2023 r.			8
zakaz wstępu	przepis wprowadzony w 2023 r.			0

Źródło danych: Zespół Interdyscyplinarny w Gorzycach.

Działania interwencyjne w stosunku do osoby dotkniętej przemocą

Podjęte działania	Rok			
	2020	2021	2022	2023
powiadomienie Policji	27	45	19	17
udzielenie pomocy socjalnej	2	9	7	8
udzielenie pomocy medycznej	0	0	1	2
zapewnienie miejsca - schronienia w placówce całodobowej np. specjalistyczny ośrodek wsparcia dla osób doznających przemocy, ośrodek interwencji kryzysowej	0	0	10	4

Źródło danych: Zespół Interdyscyplinarny w Gorzycach.

Powyższe dane powinny mieć motywacyjny wpływ do określenia szerokiego spektrum czynności urzędowych dających ochronę przed przemocą a tym samym wykluczeniem

społecznym. Wsparcie rodzin zagrożonych, zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy jak również edukacja społeczna to szansa na wypracowanie prawidłowych wzorców funkcjonowania społecznego.

Istotnymi informacjami dla działań pomocowych i prewencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej są dane zawarte w poniższych wykresach i tabelach.

Podejmowanie działań pomocowych rodzinie z tytułu podejrzenia występowania przemocy, w ramach pracy interdyscyplinarnej, daje szansę na zwiększenie skuteczności realizowanych zadań.

Na skuteczność działań mają również wpływ przepisy prawne, które ulegają zmianie i wprowadzają nowe możliwości i narzędzia dla służb zajmujących się przemocą domową. Ustawa z dnia 13 stycznia 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U z 2023 r., poz. 289) poszerzyła od połowy sierpnia 2023 roku katalog zakazów wobec osób stosujących przemoc, który obejmuje:

- ✓ **zakaz zbliżania się do osoby dotkniętej przemocą** – gdy osoba stosująca przemoc domową swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej przemocy;
- ✓ **zakaz kontaktowania się z osobą doznającą przemocy** - gdy osoba stosująca przemoc domową swoim zachowaniem polegającym na stosowaniu przemocy domowej stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia osoby doznającej przemocy, a także gdy osoba stosująca przemoc domową nęka ją za pomocą środków komunikacji elektronicznej na odległość, wzbudzając u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia lub istotnie narusza jej prywatność;
- ✓ **zakaz wstępu** na teren szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, lub obiektu sportowego, do którego uczęszcza osoba doznająca przemocy domowej, miejsca pracy lub innego miejsca, w którym zwykle lub regularnie przebywa osoba doznająca przemocy domowej, oraz przebywanie na terenie – jeżeli osoba dotknięta, doznająca przemocy domowej uczęszcza do szkoły, placówki oświatowej, opiekuńczej lub artystycznej, uprawia sport lub pracuje.

Nowelizacja powyższa stanowi uzupełnienie rozwiązań z 2020 r., które wprowadziły do porządku prawnego uprawnienie do wydawania wobec osoby stosującej przemoc

domową **nakazu opuszczenia wspólnie zajmowanego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia lub zbliżania się do tego mieszkania i jego bezpośredniego otoczenia.**

Takie nakazy wydaje policja i Żandarmeria Wojskowa i obowiązują one od momentu wydania. Pokrzywdzeni nie muszą dłużej w strachu o swoje życie czekać na długie sądowe procedury. Ofiara przemocy nie jest już dłużej bezradna a rozwiązania te cechują się wysoką skutecznością.

1. ZESPÓŁ INTERDYSCYPLINARNY I GRUPY DIAGNOSTYCZNO-POMOCOWE

Gmina podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności w ramach pracy zespołu interdyscyplinarnego lub grupy diagnostyczno-pomocowej.

W skład Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej na terenie Gminy Gorzyce wchodzi przedstawiciele następujących instytucji:

- 1) Ośrodka Pomocy Społecznej w Gorzycach,
- 2) Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gorzycach,
- 3) Sądu Rejonowego w Tarnobrzegu - kurator,
- 4) Komisariatu Policji w Gorzycach,
- 5) Oświaty
- 6) Ochrony zdrowia
- 7) Organizacji pozarządowej

Zadaniem zespołu jest realizacja działań określonych w gminnym programie przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej, tworzenie warunków umożliwiających realizację zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej oraz integrowanie i koordynowanie działań podmiotów działających w jego składzie, w szczególności diagnozowanie problemu przemocy domowej na poziomie lokalnym, inicjonowanie działań profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy, powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych i bieżące monitorowanie realizowanych przez nie zadań, itp.

W celu dokonania diagnozy i oceny sytuacji w związku ze zgłoszonym podejrzeniem wystąpienia przemocy domowej Zespół w terminie 3 dni roboczych powołuje **grupe diagnostyczno-pomocową**.

W skład grupy diagnostyczno-pomocowej wchodzi:

- 1) pracownik socjalny jednostki organizacyjnej pomocy społecznej,
- 2) funkcjonariusz Policji.

Skład grupy diagnostyczno-pomocowej może zostać poszerzony np. o asystenta rodziny, pielęgniarkę, kuratora sądowego itp. w zależności od danego przypadku.

Do zadań grupy diagnostyczno-pomocowej należy, w szczególności:

- ✓ ocena sytuacji domowej osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc domową,
- ✓ realizacja procedury „Niebieskie Karty” w przypadku potwierdzenia podejrzenia wystąpienia przemocy domowej,
- ✓ realizacja działań w stosunku do osób doznających przemocy domowej oraz osób stosujących przemoc,
- ✓ występowanie do zespołu interdyscyplinarnego z wnioskiem:
  - o skierowanie osoby stosującej przemoc domową albo w programach korekcyjno- edukacyjnych albo programach psychologiczno- terapeutycznych dla osób stosujących przemoc domową,
  - o złożenie zawiadomienia o popełnieniu przez osobę stosującą przemoc domową wykroczenia tj. niestosowanie się do obowiązku uczestnictwa w programach korekcyjno- edukacyjnych albo programach psychologiczno- terapeutycznych
- ✓ monitorowanie sytuacji osób doznających przemocy domowej a także nią zagrożonych.

2. PROCEDURA NIEBIESKIEJ KARTY

Każda osoba poszkodowana ma prawo do pomocy w tym spisania „Niebieskiej Karty” w sytuacji, gdy jest dotknięta przemocą. Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą nie wymaga jej zgody.

„Niebieska Karta - A” (NK) jest formularzem opisującym sytuacje, w których dochodzi do przemocy domowej, a także działania podejmowane na rzecz osoby poszkodowanej. Wszczęcie procedury NK następuje w przypadku powzięcia, w toku prowadzenia czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy domowej.

„Niebieska Karta- A” może być wypełniona przez:

1. funkcjonariusza policji,
2. pracownika socjalnego,
3. lekarza, pielęgniarkę, położną, ratownika medycznego,
4. pedagoga szkolnego, wychowawcę,
5. członka gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych.

Wypełniony formularz „Niebieska Karta – A” przekazywany jest do Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej niezwłocznie, nie później niż w terminie 5 dni roboczych od dnia wszczęcia procedury. Przewodniczący Zespołu po otrzymaniu Karty A w ciągu 3 dni roboczych przekazuje formularz grupie diagnostyczno-pomocowej, która niezwłocznie, nie później niż w terminie 5 dni roboczych odbywa pierwsze posiedzenie.

Wszczynając procedurę „Niebieskiej Karty” podejmuje się działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa każdej osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą domową.

V. Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
- kampanie społeczne: krajowe, wojewódzkie, powiatowe, gminne nagłaśniające problem przemocy domowej, - zaangażowanie oraz dobra współpraca wielu podmiotów tj. Ośrodka Pomocy Społecznej w Gorzycach, Gminnej Komisji Rozwiązywania	- zbyt duża liczba zadań spoczywająca na pracownikach OPS i funkcjonariuszach Policji, uniemożliwiająca skuteczną pracę socjalną z rodzinami,

<p>Probleatów Alkoholowych w Gorzycach, Pedagogów szkolnych, Policji, Specjalistycznego Ośrodka dla Osób Doznających Przemocy Domowej, Służby zdrowia (pielęgniarek środowiskowych) w działaniach na rzecz rodzin w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej,</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapewnienie rodzinom dotkniętym problemem przemocy oraz uzależnień dostępu do specjalistycznego wsparcia, - zapewnienie wsparcia asystenta rodziny, - doświadczenie, wiedza i kwalifikacje pracowników instytucji działających na rzecz rodzin zwłaszcza uwikłanych w przemoc, - organizowanie szkoleń kadry, podmiotów wchodzących w skład Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego, - zmiany prawne umożliwiające skuteczne formy niesienia pomocy rodzinom zagrożonym przemocą domową, - wzrost świadomości społecznej dotyczącej problemu przemocy domowej, zmiana postaw społecznych, obalenie mitów i stereotypów o tematyce przemocy. 	<ul style="list-style-type: none"> - brak wystarczającej liczby mieszkań socjalnych, chronionych dla osób doświadczających przemocy, - zbyt mała dostępność do specjalistów; psychologa, terapeuty rodzinnego, - zjawisko przemocy silnie zakorzenione w obyczajowości, utrwalone i podtrzymywane przez stereotypy, - brak w gminie grup wsparcia dla ofiar i sprawców przemocy domowej, - niedostateczne wykorzystanie przez organy ścigania i wymiar sprawiedliwości już istniejących rozwiązań prawnych, - zbyt niskie kary w stosunku do rangi popełnionych czynów, - niski poziom zaufania do instytucji i niechęć do współpracy ze strony rodzin.
--	--

VI. ZAŁOŻENIA, KIERUNKI I CELE PROGRAMU

W środowisku lokalnym system przeciwdziałania przemocy domowej opiera się na instytucjach: pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświacie, ochronie zdrowia, organizacjach pozarządowych, ich zasobach ludzkich oraz kompetencyjnych.

Przekonanie, że:

- nikt nie ma prawa stosować przemocy wobec drugiego człowieka (dziecko też nim jest),
  - nie ma uzasadnienia i usprawiedliwienia dla stosowania przemocy,
  - za przemoc zawsze odpowiada sprawca,
  - najważniejsze jest bezpieczeństwo osoby doświadczającej przemocy,
  - przeciwdziałając przemocy domowej należy zaproponować formy pomocy dla sprawcy dzięki którym możliwa będzie zmiana jego postaw i zachowań,
- powinno być podłożem interdyscyplinarnej współpracy, której celem jest zmniejszenie skali przemocy domowej oraz zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej.

Główne cele programu		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie w środowisku lokalnym dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy dla osób uwikłanych w przemoc domową 2. Podnoszenie kompetencji służb działających w obszarze przemocy domowej 3. Zwiększenie wrażliwości społecznej wobec zjawiska przemocy domowej 		
Kierunki programu		
Profilaktyka	Wsparcie	Interwencja
<ol style="list-style-type: none"> 1. Działania diagnozujące 2. Działania informacyjne i edukacyjne 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poradnictwo i działania terapeutyczne dla osób doznających przemocy domowej 2. Programy korekcyjno-edukacyjne albo psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc domową, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Działania pomocowe dla osób doznających przemocy 2. Działania interwencyjne wobec osób stosujących przemoc domową

Kierunek: **Profilaktyka**

1. Działania diagnozujące

Cel: zdobycie wiedzy na temat rozmiarów zjawiska przemocy w środowisku lokalnym

Sposób realizacji	Realizatorzy	Termin realizacji
Gromadzenie informacji nt. rozmiarów zjawiska przemocy na terenie Gminy Gorzyce	Komisariat Policji Ośrodek Pomocy Społecznej	2024 – 2028

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2028

	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej Zespół Interdyscyplinarny Podmioty realizujące „NK”	
Zbieranie informacji nt. potrzeb szkoleniowych dla pracowników „pierwszego kontaktu”	Komisariat Policji Ośrodek Pomocy Społecznej Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej Zespół Interdyscyplinarny Podmioty realizujące „NK”	2024 – 2028
Badanie ankietowe dot. zjawiska przemocy	Podmioty realizujące „NK”	co 4 lata

2. Działania informacyjne i edukacyjne

Cel: dostarczenie informacji o miejscach i formach pomocy, zwiększenie kompetencji służb realizujących działania w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, podniesienie świadomości społecznej dorosłych i dzieci

Sposób realizacji	Realizatorzy	Termin realizacji
Prowadzenie - kampanii społecznych, - zajęć warsztatowych dla osób stykających się z przemocą	Zespół Interdyscyplinarny Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Osób Doznających Przemocy Domowej Ośrodek Pomocy Społecznej Organizacje pozarządowe Podmioty realizujące „NK”	Okresowe kampanie lokalne 2024 – 2028
Opracowanie i udostępnianie materiałów informacyjnych	Zespół Interdyscyplinarny Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej	2024 – 2028

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2028

	Ośrodek Pomocy Społecznej Organizacje pozarządowe	
Kierowanie na szkolenia lub dostępne formy kształcenia, zabezpieczenie przed skutkami wypalenia zawodowego	Zespół Interdyscyplinarny Ośrodek Pomocy Społecznej	2024-2028
Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie z agresją i stresem. Wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu promujących zachowania nieagresywne. Edukacja rodziców w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych względem dzieci.	Placówki oświatowe Organizacje pozarządowe Świetlica środowiskowa Zespół Interdyscyplinarny	2024-2028

Kierunek: **Wsparcie**

1. Poradnictwo i działania terapeutyczne dla osób doznających przemocy

Cel: wzmocnienie ofiar w radzeniu sobie z problemem przemocy, pomoc w odbudowywaniu samooceny i relacji rodzinno-społecznych

Sposób realizacji	Realizatorzy	Termin realizacji
Tworzenie punktów konsultacyjnych - dostępność pomocy prawnej i psychologicznej	GKRPA Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej, Policja, Sąd, Prokuratura	2024 – 2028
Praca socjalna Poradnictwo	Ośrodek Pomocy Społecznej Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej Zespół Interdyscyplinarny	2024 – 2028

3. Działania korekcyjno-edukacyjne oraz psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc

Cel: zmiana postaw i zachowań osób stosujących przemoc, zmierzająca do ograniczenia lub zakończenia przemocy domowej.

Sposób realizacji	Realizatorzy	Termin realizacji
Informowanie o konsekwencjach karnych, Motywowanie / kierowanie do udziału w terapii uzależnień, w programach korekcyjno-edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych realizowanych przez instytucje powiatowe	Ośrodek Pomocy Społecznej Zespół Interdyscyplinarny Policja, Sąd, Prokuratura	2024 – 2028

Kierunek: **Interwencja**

1. Działania pomocowe dla osób doznających przemocy

Cel: przygotowanie infrastruktury, zasobów kadrowych i warunków organizacyjnych do skutecznej pomocy ofiarom przemocy domowej.

Sposób realizacji	Realizatorzy	Termin realizacji
Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą miejsc w całodobowych ośrodkach wsparcia	Zespół Interdyscyplinarny Ośrodek Pomocy Społecznej Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej Policja	2024-2028

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej na lata 2024-2028

Kontynuacja i doskonalenie współpracy między instytucjami, organizacjami wspierającymi ofiary przemocy domowej	Oświata Służba Zdrowia GKRPA Sąd Rejonowy Organizacje pozarządowe	2024-2028
--	---	-----------

2. Działania interwencyjne wobec osób stosujących przemoc

Cel: przerwanie aktów przemocy domowej

Sposób realizacji	Realizatorzy	Termin realizacji
Stosowanie procedury „Niebieskie Karty”	Policja Oświata Służba Zdrowia Ośrodek Pomocy Społecznej Zespół Interdyscyplinarny	2024 -2028
Izolowanie od osób poszkodowanych na podstawie odrębnych przepisów	Policja, Prokuratura, Sąd	zadanie stałe

Realizacja poszczególnych kierunków programu opiera się na zasadach:

- pierwszeństwa profilaktyki przed interwencją,
- autonomiczności podmiotów,
- ciągłości działań,
- współodpowiedzialności.

VII. ADRESACI PROGRAMU

Adresatami programu są mieszkańcy gminy Gorzyce - rodziny i osoby dotknięte bezpośrednio zjawiskiem przemocy lub nim zagrożone.

VIII. REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU

1. Podmioty działające na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej
2. Ośrodek Pomocy Społecznej w Gorzycach
3. Komisariat Policji w Gorzycach
4. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
5. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Osób Doznających Przemocy Domowej w Gorzycach
6. Placówki oświatowe
7. Służba zdrowia

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Środki na realizację Programu mogą pochodzić z:

1. budżetu gminy,
2. budżetu państwa,
3. funduszy unijnych,
4. innych źródeł.

X. HARMONOGRAM I CZAS REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja programu odbywać się będzie na zasadach współpracy z partnerami wymienionymi w programie. Zadania będą realizowane w sposób ciągły i systematyczny w ramach czasowych objętych programem tj. w latach 2024 - 2028.

XI. MONITOROWANIE WYSTĘPOWANIA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

Monitoring realizacji Programu prowadzić będą wszystkie służby, które w ramach swoich kompetencji realizują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy domowej oraz podmioty, którym te zadania zlecono na podstawie odrębnych umów. Podsumowanie i wnioski płynące z realizacji Programu znajdą się w corocznym sprawozdaniu Zespołu

Interdyscyplinarnego składanym w terminie do 15 lutego każdego roku – za poprzedni rok kalendarzowy do Wójta Gminy Gorzyce.

Wskaźniki brane pod uwagę dla oceny realizacji zadań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej to:

- liczba uruchomionych procedur „Niebieska Karta”,
- liczba osób / rodzin objętych pomocą (psychologiczna, socjalna, prawna),
- liczba działań profilaktycznych, warsztatowych w szkołach,
- liczba ofiar przemocy domowej,
- liczba sprawców skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych oraz psychologiczno-terapeutycznych,
- liczba zgłoszeń o popełnieniu przestępstwa w trybie art. 207 k.k.,
- liczba posiedzeń Zespołu Interdyscyplinarnego oraz Grup Diagnostyczno-Pomocowych,
- liczba osób przeszkolonych z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej.

ZAKOŃCZENIE

Realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej będzie możliwa tylko przy ścisłej współpracy instytucjonalnej i społecznej. Skuteczność działań w zakresie poprawy bytu rodzin dotkniętych przemocą nie polega wyłącznie na zabezpieczeniu finansowym. Edukacja społeczności na terenie gminy jest szansą na zmniejszenie tolerancji dla przemocy.

Skoordynowany system pomocy na poziomie jednostki, rodziny i społecznym jest szansą na ograniczenie zjawiska przemocy domowej. Jednocześnie należy pamiętać, by działania interwencyjne, zapobiegawcze nie skutkowały naznaczeniem niewinnych osób. Ostatecznie dom, rodzina to synonim prywatności i szczególnej rozwagi wymaga decyzja o ingerencji instytucjonalnej.